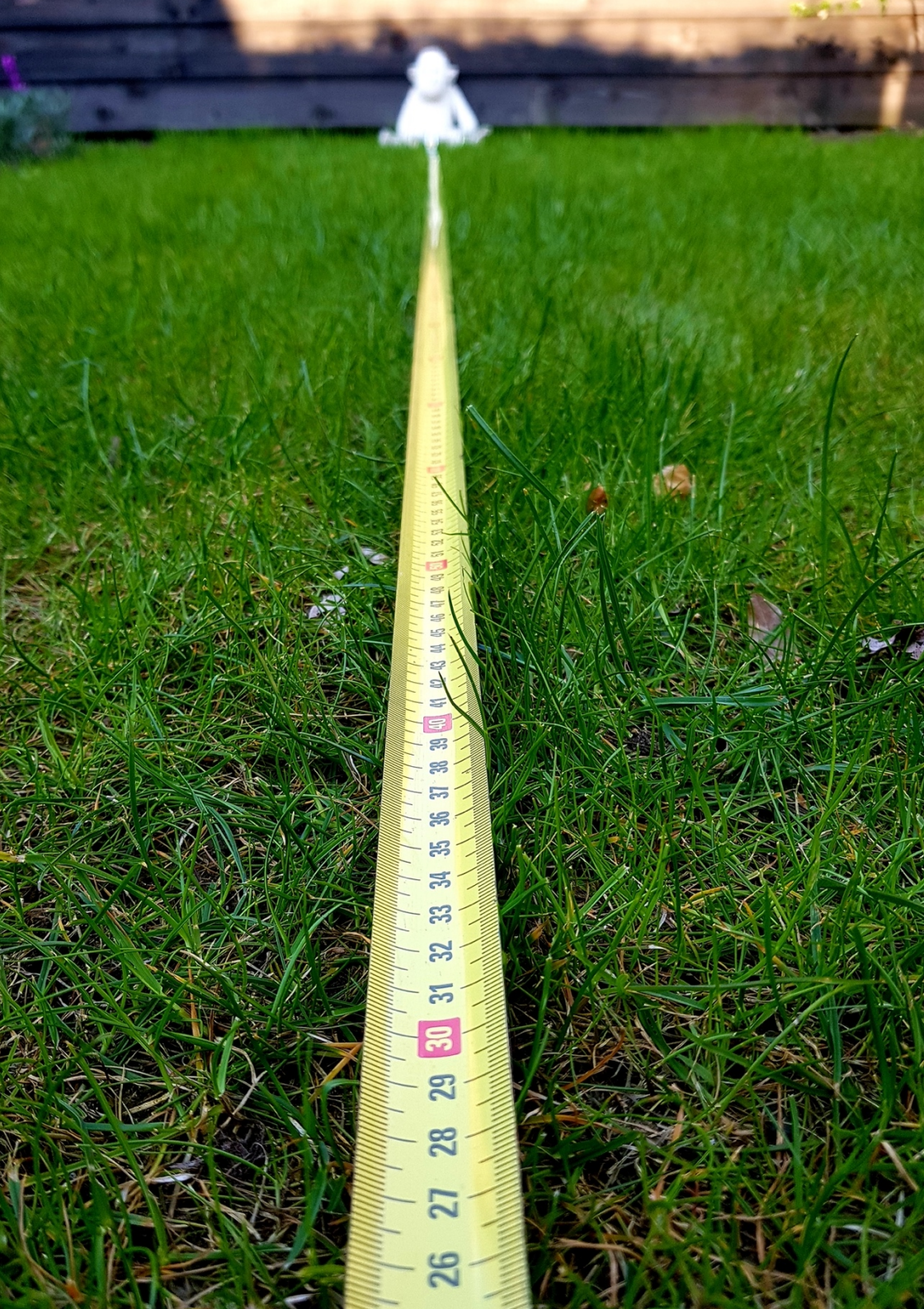

Even de draad kwijt

Op zoek naar luwte om te herstellen

Danny Hartkamp

“Als het geen verhaal heeft, is het niks.” Een zin die waarschijnlijk vermengd met een wolk sigarenrook en passant in een gesprek voorbijtrok. Het één zichtbaar, het ander zichtbaar gemaakt met deze bundel. Het heeft een verhaal, het is iets.

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

Afstand

Afstand tot je vrouw. Afstand tot je zoon. Afstand tot je dochter.
Afstand tot je vrienden. Afstand tot je vader. Afstand tot je moeder.
Afstand tot je schoonvader. Afstand tot je schoonmoeder. Afstand tot je schoonfamilie. Afstand tot de arbeidsmarkt. Afstand tot een museum. Afstand tot een filmhuis.
Afstand tot een concertzaal. Afstand tot een restaurant. Afstand tot een kroeg. Afstand tot een winkelstraat. Afstand tot een winkelbezoek. Afstand tot een stadscentrum. Afstand tot de buurt. Afstand tot ons huis. Afstand tot de straat. Afstand tot reizen. Afstand tot een citytrip. Afstand tot een treinreis. Afstand tot een busreis. Afstand tot een metrorit. Afstand tot een hotelovernachting. Afstand tot vakantie. Afstand tot een supermarkt. Afstand tot de snelweg. Afstand tot de provinciale weg. Afstand tot een ziekenhuisbezoek. Afstand tot je eigenwaarde. Afstand tot je zelfstandigheid. Afstand tot spontaniteit. Afstand tot ontspanning. Afstand tot een terrasje. Afstand tot een sportaccommodatie. Afstand tot een doktersbezoek. Afstand tot de zendmast. Afstand tot de router. Afstand tot Wi-Fi. Afstand tot Bluetooth. Afstand tot de smart TV. Afstand tot smart-dit. Afstand tot smart-dat. Afstand tot C2000. Afstand tot de zendmast. Afstand tot de smartphone. Afstand tot de hoogspanningsmast. Afstand tot ... thuis.

Afstand tot jezelf, dichtbij totale gekte?

Hum

Is het de koelkast, de CV, hebben we de afwasmachine aan, komt het misschien bij de buurman vandaan? Van het ene op het andere moment niet meer kunnen slapen. Ik weet het nog maar al te goed. Overdag waren een oom en tante van mijn vrouw op bezoek geweest. Dat heeft er uiteraard niets mee te maken maar het is meer een soort markering geworden voor mij. Vanaf 27 januari 2019 niet of nauwelijks meer kunnen slapen. Daarvoor – op enkele periodes na – eigenlijk nooit last gehad van slapeloosheid. Maar goed, burn-out, een staat van zijn die *alles* met je kan doen. Ik hield alles open.

Tóch ben ik op zoek gegaan naar de bron van de brom. En dat is bijna een onmogelijkheid kan ik je vertellen. Zo ongeveer álles broemt en álles *humt*, is mijn ervaring. Eerst onderwerp je alles in je eigen huis aan een auditieve inspectie. Tot en met een complete black-out aan toe. Althans niet bij mij maar van de elektrische installatie. Vervolgens is de directe omgeving aan de beurt. Is het een disbalans in een installatie bij het zwembad om de hoek, is het die mobiele onderzoekaccommodatie met installaties aan kopse zijde, is het iets in het centrum, aan de overkant van de Rijn, tóch iets bij de buurman? Een fabriek veel verderop.... Wát is het toch?

Een zeker moment werd wederom het zwembad in onze buurt door mij van alle kanten beluisterd. Linkeroor, rechteroor, beide oren, ogen dicht. Kennelijk voldoende verdacht gedrag, want het leverde een “benadering” van drie politieauto’s op. Uiteraard schrok ik daar best van, want als persoon sta ik allesbehalve graag in de schijnwerpers en ik zal niet snel op de bar staan dansen, zeg maar. Ik stapte op de politieagent af en stak mijn hand uit om mij

met licht bibberende stem voor te stellen – dat mocht toen nog, dat van die uitgestoken hand – en de situatie uit te leggen.

Gelukkig kon ik een door mij bij de gemeente gemaakte melding laten zien waarin ik aandacht vroeg voor deze onverklaarbare bromtoon. Op dat moment werden ze opgeroepen voor een “spoedje”. Weg waren ze... ik naar huis... de bromtoon nog immer daar. Het was wel aanleiding voor een regionaal krantenbericht met een verhaal. Ik hoopte dat er meerdere personen zouden zijn met vergelijkbare bromtoonervaringen. En die waren er.

Na lang aarzelen heb ik in onze straat de vraag gesteld of er nog meer mensen waren die *‘de hum’* waarnamen. En tot mijn verbazing en opluchting was ik niet de enige. Er was zelfs een levendige discussie op een zeker platform gaande. Rond dezelfde periode én toegespitst op mijn woonplaats.

Op 27 december 2019 een item in het NOS-achtuurjournaal over Laagfrequent geluid. *“Voor de een onhoorbaar, een ander wordt er knettergek van...”* was de introductie van de nieuwslezer.

Ik voelde mij vanaf toen net iets minder gek.

String

Met Kempie, onze zeegroene VW T4 kampeerbus uit 1992 met meer dan 400.000 km op de teller, stond ik weer eens op de plek in het bos waar de stralingsindicator slechts 2 van de 18 lampjes weergaf. Thuis geeft de slimme TV van de buurvrouw al volle schaal. In theorie dus en op dat vlak een rustige plek al moet je niet te veel bewegen of je zit weer in de volle schaal. Overigens niet zo vreemd met de overheidsverplichting aan de telecomsector om voor 98% dekking te moeten zorgen. De overige 2% is opgeteld nog te vinden tussen de stoeptegels.

Ik was er inmiddels wel achter dat de plek waar ik stond een mannenontmoetingsplek betrof. Ieder zo zijn ding. Uitleggen waarom ik nu uitgerekend dáár moest staan, zou verwarring met zich mee kunnen brengen, schat ik zo in. Maar misschien is dat een understatement. Een kampeerbusje waar het bed eenvoudig uitgeschoven kan worden alsmede de gordijntjes dicht, is misschien ook niet het meest verborgen signaal als je een doel voor ogen hebt.

Omdat de ruimtes als elektrogevoelige erg klein zijn, was mijn ritme niet meer dan een poging te slapen onder en achter aluminiumfolie (ja, ook bij -14 graden Celsius) in de schuur, opstaan en ontbijten om vervolgens zo snel mogelijk naar die plek in het bos te gaan. 'Bijbels' van Geert Mak op zak, mijn schoonvader in de rol van dealer.

Wel beschouwd is het geen leven zo. Het heeft meer weg van overleven met een zeker vergezicht om jezelf overeind te houden. Een vergezicht dat met mijn ogen gesloten een plek ontvouwt in een enigszins desolaat, natuurlijk en stralingsarm gebied. Een plek met letterlijk meer bewegingsruimte en een

tikkeltje meer menselijke vrijheid. En mag het een onsje meer toegevoegde waarde zijn voor mijn geliefden en velen daaromheen? Een plek ook waar het weer lukt je eigen broek op te houden. Een plek met als boventoon de menselijke maat. Allemaal vergezichten. Wat ik níet als een vergezicht kon betitelen, was de string in mijn binnenspiegel.

Op een zeker moment stond er een tamelijk beblubberde, vol bebaarde stoere mountainbiker voor Kempie stil. Ogenschijnlijk wegens problemen aan zijn fiets. Hij keek wat op en neer en verdween plots richting het behaagde paadje waar behaagd werd. Kwam vervolgens terug en begon weer aan zijn fiets te rommelen alsof er technisch iets niet in orde was. Verdween weer richting het eerdergenoemde paadje, kwam weer tevoorschijn en positioneerde zich zodanig dat ik hem goed in mijn binnenspiegel zag. Ik dacht nog, ik hoop niet dat hij mijn technische hulp nodig heeft – zo technisch ben ik nu ook weer niet. Nou, technische hulp had hij zeker niet nodig want plots zag ik in mijn binnenspiegel dat hij zijn broek naar beneden manoeuvreerde en er een volle maan, in tweeën gesplitst door een zwarte string, tevoorschijn kwam! En binnenspiegels uit 1992 reageren daar nog niet op door spontaan te gaan dimmen.

Ongemakkelijk momentje want ik kon daar niet op ingaan natuurlijk. Ook niet na zijn tweede poging de maan even met zijn fietsbroek te beschaduwen om deze plots weer vol vrij te geven. Het was niet de string, het waren ook niet zijn fietsbillen. In goeden doen houd ik zelfs van mountainbiken. Ik stond daar om heel andere reden. Na zijn tweede poging fietste hij weg, uiteraard met de zeemleren lap op de juiste plek. Ik dacht nog, ik hoop niet dat hij met een naar gevoel thuiskomt, de wachtlijsten op het vlak van de psychische hulpverlening zijn al zo lang.

Als elektrogevoelige moet je kennelijk op zoek naar de 'dark side of the moon', al is de kans vrij groot dat China daar al is.

Up! gerold

De elektrogevoelige lezer zal deze ervaring zeker herkennen. Net als zijn of haar medegetroffenen, veelal de partners en gezinsleden. Opgerold liggen in een auto op een luwe plek om iets van slaap en rust proberen te pakken. In mijn geval met bijna één-meter-negentig lichaamslengte proberen te slapen in een VW Up! Houdini zou er zijn vingers bij aflikken.

Soms hield ik het zelfs in de minst belaste omgeving – onze schuur – niet meer uit. Dat kon dan ineens opkomen als iets dat ik omschrijf als een *'muur van elektrische lading'*. Eigenlijk een gevoel alsof je overgenomen wordt en dat is best eng en akelig. Het begint met de intensivering van een soort laagfrequente bromtoon die zich in je lichaam manifesteert als ware het een dicht pakket aan mist in elektrische energievorm. Het enige dat dan nog telt is “wegwezen hier!”. De elektrogevoelige lezer zal denk ik wel herkennen. De neutrale lezer zou wellicht zijn wenkbrauwen oplichten. Het zijn oprechte ervaringen.

Zo ook die nacht, waarin politie-ervaring numero 2 op mij lag te wachten. Maar dat wist ik nog niet op het moment dat ik de schuur uit vluchtte naar een parkeerplaatsje niet ver van ons huis in het bos. Ten tijde van deze ervaring was het daar nog enigszins luw, inmiddels is er een C2000 en 5G antenne geïnstalleerd vlak bij die parkeerplek. Het is er nu dus volle pond.

Het moet ergens midden in de nacht zijn geweest, ik schat zo in rond een uur of twee. Snel pakte ik een paar dekens, een fles water en een appel om vervolgens met onze Up! op pad te gaan. Op de vlucht naar die specifieke plek aan de rand van het bos. Eenmaal aangekomen klapte ik de achterbank naar beneden om mij ‘heerlijk op te krullen en de nacht met warmte te omarmen’.

Als ware het een avontuur uit een jongensboek. Dit is ironisch bedoeld natuurlijk. Je bent op je hoede, je voelsprietten staan uit, let onbewust toch op signalen uit de directe omgeving. Rust kun je het allerminst noemen. De rust die al zo lang niet meer is. Het is stress in stress. Ik zie zo van die Matroesjka poppetjes voor me. Stress in stress in stress in stress...

En ja hoor, rustig kwam er een voertuig met felle lamp mijn kant opzetten. Politie! Twee jonge agenten stapten uit, ik rolde uit de Up!, stelde me voor en vertelde, nadat ze netjes hadden gevraagd wat ik er deed, wat mijn reden van verblijf was.

Zo goed en zo kwaad als het kon, probeerde ik uit te leggen dat ik thuis niet zo goed kon slapen. Elektrogevoeligheid noemde ik nog wel maar dat bleef naar ik meen niet zo hangen. Op basis van dat ik mijzelf netjes kon legitimeren, mijn benadering en uitleg wensten ze mij nog een rustige nacht toe. Ze reden weer weg. Ik vouwde mij weer op.

Geen drugs, geen drank, geen spannende bosspelletjes in de nachtelijke uurtjes, geen echtelijke narigheid, geen gedoe met de belastingdienst, geen ruzie in de straat, geen gebrek aan welwillendheid, maar wel elektrogevoelig geworden.

Ik voelde mij als echtgenoot, vader, zoon, schoonzoon, vriend, medeburger, en wat al niet meer, met name heel erg...

Up! gerold.

Tien¹⁸

In een artikel over planetaire elektromagnetische vervuiling, verschenen in The Lancet – een Brits medisch tijdschrift – werd een getal van tien tot de macht achttien genoemd. Ik kom dadelijk terug waar dit betrekking op had. Eerst even het getal tien tot de macht achttien proberen te begrijpen.

Tien tot de macht achttien is een één met achttien nullen. En zonder komma. Daar gaat 'ie... 1.000.000.000.000.000.000 ... even wachten hoor voordat ik denk dat het goed is opgeschreven. Ik ga even de nullen tellen, daar gaat 'ie weer... eerste nul, tweede nul, derde nul, vierde nul, vijfde nul, zesde nul, zevende nul, achtste nul, negende nul, poeh... ben ik er al...?... ben ik geen nul vergeten... heb ik er niet eentje overgeslagen...?

Het is een duizelingwekkend groot getal waar ik geen naam voor heb eigenlijk. Een getal zonder naam en zonder gevoel erbij is als een ongeleid projectiel. Het is alles en niets tegelijk. Veel en weinig ook. Vertel een bijstandsmoeder dat ze een prijs gewonnen heeft. Het is een bedrag, laten we het voor het gemak in euro's houden, van tien tot de macht achttien. Mijn gevoel zegt... 'veel'. Ik denk trouwens dat ze gekort wordt én een boete krijgt. Maar dat terzijde. "Hoe kon jij, zonder dit op te geven, een lot kopen?"

Vertel Bill Gates dat zijn vermogen tien tot de macht achttien is, in dollars uiteraard, en misschien denkt hij... weinig. Ik weet het niet. Het zal vast ergens op internet staan. Het gaat niet om de exactheid in dit geval. Het gaat erom of je nog iets van gevoel kunt hebben bij getallen als deze om het nog te kunnen plaatsen.

Het getal genoemd in het artikel in The Lancet had betrekking op het toegenomen gebruik van persoonlijke communicatiemiddelen, inclusief de benodigde infrastructuur. Het getal 10^{18} betreft de toename van het blootstellingsniveau van radiofrequente elektromagnetische straling. Van een extreem laag natuurlijk stralingsniveau tot aan een toename van één met achttien nullen. In pakweg 30 jaar tijd?

Ik maak even mijn vinger nat, steek 'm in de lucht en kom tot een gemiddelde jaarstijging van een toename van de eerdergenoemde straling over de afgelopen 30 jaar van:

10^{18} delen door 30... Nou dit gaat vast een getal opleveren dat ik goed kan plaatsen, waar ik binding mee heb, waar ik een gevoel bij heb, écht iets alledaags... Daar komt 'ie ...
3,333333333333334¹⁶

Wááááát?

Het is drie *komma* (ja nu wel) drie drie drie drie drie drie drie drie drie drie drie drie vier tot de macht zestien. Echt plaatsbaar dus.

Stel je eens een gemiddelde loonsverhoging en gemiddeld inflatiegetal voor in de orde van grootte van dit getal. Wat zou een halfje wit volgend jaar dan kosten?

TRAIN
SUBTERRANEAN

9 JANUARY 1942
HOLIDAY
SERVICE IN THE WORLD
WITH
CARRIAGES 6121

VACATION STATE OF THE NATION
CUNARD LINE

TO ALL PARTS OF THE WORLD

PENNSYLVANIA

RANGER NATURALIST SERVICE
DRIVE OF THE GIANTS
THE GREAT CANYON
HORSEBACK RIDING
CAMPING & HIKING

SEE AMERICA
UNITED STATES TRAVEL BUREAU

United AIR LINES
Jamaica

A DELTA AIR LINE

de Mornitz

Save Switzerland

SWITZERLAND

FLY **TWA**

SEQUOIA NATIONAL PARK
U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR
NATIONAL PARK SERVICE

WORLD'S FAIR CHICAGO
1934

Tour the World at the Fair
SEE FIFTEEN FOREIGN VILLAGES

PENNSYLVANIA
THE LITTLE RED SCHOOLHOUSE

Los Angeles
FLY TWA!

TRANS WORLD LINES

MEXICO

Sandals
Tropical Splendor

ARIZONA

SWIM FOR HEALTH
IN SAFE AND PURE POOLS

DELUXE & POOL FACILITIES - FREE GAS & ELECTRICITY

BRITAIN AND SCANDINAVIA
LITTLE BELT BRIDGE
IN NEW STATE RAILWAYS

With America

S'VALERY EN CAUX
TENNIS CASINO
YACHTING

PORTUGAL
FLY **TWA**

CHICAGO

BRANIFF AIRWAYS

Visit the **Pacific Northwest**
wonderland...

Travel by Train

CHICAGO
TWA

SEE INDIA

PORTUGAL
FLY **TWA**

WINTER SPORTS UNDER A SHIMMERING SUN

Sun Valley
IDAHO

SEE AMERICA
WELCOME TO MONTANA

RANGER NATURALIST SERVICE
NATURE WALKS
TRAIL TRIPS
SAND, FIRE
ROCKING
NATURE WALKS

travel & adventure?
Join the Marines!
THE JUSTICE OF THE PEACE

